

**TASVIRIY SAN'AT TA'LIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN
FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI**

Buxoro davlat universiteti

Sport va san'at fakulteti

Tasviriy san'at va musiqa ijrochiligi kafedrası dotsenti

AvliyakovA Nafisa Muzafarovna

El pochta: nafisaavliyakulova397@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada oliy ta'lim jarayonini raqamlashtirishning pedagogik imkoniyatlari, raqamli vositalarning talaba faolligi va mustaqil ta'limiga ta'siri hamda zamonaviy pedagog faoliyatiga qo'yilayotgan yangi talablar tahlil qilinadi. Raqamlashtirish jarayoni faqat elektron qurilmalardan foydalanish bilan chegaralanmasligi, balki ta'lim mazmuni, metodlari, baholash mexanizmlari va pedagog-talaba munosabatlarini qayta tashkil etishni talab qilishi asoslanadi.

Аннотация. В данной статье анализируются педагогические возможности цифровизации процесса высшего образования, влияние цифровых инструментов на активность студентов и их самостоятельное обучение, а также новые требования, предъявляемые к деятельности современного педагога. Обосновывается, что процесс цифровизации не должен ограничиваться лишь использованием электронных устройств, а требует реорганизации содержания образования, методов обучения, механизмов оценивания и взаимоотношений между педагогом и студентом.

Abstract. This article analyzes the pedagogical potential of digitalization in higher education, the impact of digital tools on student engagement and independent learning, as well as the new requirements for the professional activities of modern educators. It is substantiated that the digitalization process should not be limited to the use of electronic devices but requires the reorganization of educational content, teaching methods, assessment mechanisms, and teacher–

student relationships.

Kalit so'zlar: oliy ta'lim, raqamli texnologiya, raqamli ta'lim muhiti, raqamli kompetensiya, kasbiy kompetensiya, elektron ta'lim, LMS, mobil ilova, multimedia, sun'iy intellekt, tasviriy san'at.

XXI asrda ta'lim tizimining rivojlanish sur'ati ko'p jihatdan raqamli texnologiyalarni pedagogik jarayonga qanday darajada va qanday metodik asosda integratsiya qilish bilan belgilanmoqda. Bugungi talaba axborotni faqat auditoriyada o'qituvchi tomonidan beriladigan bilim sifatida qabul qilmaydi. U elektron manbalar, videomateriallar, interaktiv platformalar, mobil qurilmalar va raqamli kommunikatsiya vositalari orqali bilim olishning turli imkoniyatlariga ega.

Shu sababli oliy ta'limdagi raqamlashtirishni oddiy texnik yangilanish sifatida talqin qilish yetarli emas. Mazkur jarayon ta'limni tashkil etish falsafasining o'zgarishiga olib kelmoqda. O'qituvchi tayyor axborotni yetkazib beruvchi shaxsdan ko'ra, talabaning mustaqil izlanishini yo'naltiruvchi, raqamli resurslarni tanlashga yordam beruvchi va o'quv faoliyatini loyihalovchi pedagog sifatida namoyon bo'lmoqda.

Oliy ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanishga oid ilmiy-pedagogik qarashlar o'rganilib, ularning ta'lim jarayonidagi amaliy imkoniyatlari tahlil qilindi. Ta'limni raqamlashtirish tushunchasi ko'pincha elektron darslik, onlayn platforma yoki videodarslardan foydalanish bilan cheklanib qoladi. Aslida esa raqamlashtirish kengroq jarayon bo'lib, ta'lim mazmunini yaratishdan tortib, talabaning o'quv natijasini baholashgacha bo'lgan jarayonlarni qamrab oladi.

Raqamli ta'lim muhitida talaba o'z ta'lim faoliyatining faol ishtirokchisiga aylanadi. U o'quv materialini qayta ko'rishi, qo'shimcha manbalarni izlab topishi, topshiriqni elektron shaklda bajarishi va natijasini tezkor ravishda o'qituvchiga taqdim etishi mumkin. Bu holat o'qituvchidan ham yangi kompetensiyalarni talab qiladi. Zamonaviy pedagog raqamli vositani shunchaki texnik jihatdan ishlata olish bilan cheklanmasdan, uning didaktik imkoniyatlarini anglay olishi zarur. Tadqiqotlarda ham oliy ta'lim pedagogining raqamli kompetensiyasi raqamli transformatsiyaning muhim tarkibiy qismi sifatida ko'rsatilmoqda.

Oliy ta'limda mustaqil ta'limning ulushi ortib borayotgan bir sharoitda raqamli vositalar talabaning individual o'quv faoliyatini tashkil etish uchun qulay muhit yaratadi. Oliy ta'limning asosiy vazifalaridan biri talabaning nazariy bilimlarini amaliy kasbiy faoliyat bilan bog'lashdir. Shu jihatdan raqamli texnologiyalar kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirish uchun qo'shimcha imkoniyat yaratadi.

Kasbiy kompetensiyani rivojlantirish jarayonida talaba:

- raqamli axborotni izlaydi va saralaydi;
- o'quv topshirig'ini mustaqil rejalashtiradi;
- raqamli vosita yordamida mahsulot yaratadi;
- o'z ishini elektron portfolio shaklida jamlaydi;
- natijasini tahlil qiladi;
- o'qituvchi va guruhdoshlaridan fikr-mulohaza oladi.

Demak, raqamli texnologiya talabaning faqat kompyuter savodxonligini emas, balki mustaqil fikrlash, muammoni hal qilish, ijodkorlik va kasbiy faoliyatni raqamli muhitda tashkil etish ko'nikmalarini ham rivojlantirish imkonini beradi.

Tasviriy san'at yo'nalishida raqamli texnologiyalardan foydalanish o'ziga xos pedagogik imkoniyatlarga ega. Chunki mazkur sohada natija ko'pincha vizual mahsulot orqali namoyon bo'ladi. Talaba grafik planshet, raqamli grafik dasturlar, elektron portfolio, virtual ko'rgazma va multimedia taqdimotlari orqali o'z ijodiy faoliyatini namoyish qilishi mumkin.

Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchisini tayyorlashda raqamli texnologiyalarni o'quv jarayoniga kiritish nafaqat raqamli savodxonlikni, balki uning kelajakdagi kasbiy-metodik faoliyatini ham rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mobil qurilmalar ta'lim jarayonining kundalik tarkibiy qismiga aylanib borayotganligi sababli mobil ilovalar ham oliy ta'lim uchun muhim pedagogik vositaga aylanmoqda.

Mobil ilova orqali talaba:

- mavzuga oid nazariy materiallarni ko'rishi;
- amaliy topshiriqlarni olishi;

- namunalarni o'rganishi;
- test va nazorat topshiriqlarini bajarishi;
- o'z natijasini kuzatishi;
- mustaqil ta'lim materiallaridan foydalanishi mumkin.

Ayniqsa, tasviriy san'at kabi vizual materiallar katta ahamiyatga ega bo'lgan yo'nalishlarda mobil ilovaning imkoniyatlari yanada kengdir. Unda rangtasvir, kompozitsiya, grafika, san'at tarixi va amaliy mashg'ulotlarga oid vizual materiallarni tizimli joylashtirish mumkin.

2026-yilda e'lon qilingan tadqiqotlarda ham sun'iy intellekt modellaridan foydalanish orqali talabalarning raqamli texnologik kompetentligini rivojlantirish va xorijiy tajribalarni o'rganish masalalari alohida tadqiqot yo'nalishi sifatida ko'rsatilgan.

Raqamli texnologiyalar katta imkoniyat yaratishi bilan birga, ayrim muammolarni ham yuzaga keltiradi.

Birinchi muammo — texnik infratuzilmaning barcha ta'lim oluvchilar uchun bir xil darajada mavjud emasligi.

Ikkinchi muammo — pedagoglarning raqamli kompetensiyasi o'rtasidagi farq. Bir xil platformadan foydalanishning o'zi ta'lim sifatining oshishini kafolatlamaydi.

Uchinchi muammo — raqamli resurslarning mazmuniy sifati. Elektron shaklga o'tkazilgan an'anaviy material avtomatik ravishda raqamli pedagogik resursga aylanmaydi.

To'rtinchi muammo — akademik halollik. Internet va sun'iy intellektidan foydalanish sharoitida talabani mustaqil bajargan ishini aniqlash, manbadan foydalanish madaniyatini shakllantirish va mualliflik huquqiga rioya qilish masalalari muhimlashmoqda.

Oliy ta'limda raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish uchun quyidagi ketma-ketlikni taklif etish mumkin:

Mazkur modelda texnologiya birinchi o'rinda emas. Birinchi bosqichda pedagog ta'lim maqsadini belgilaydi. Shundan keyingina ushbu maqsadga eng mos

raqamli vosita tanlanadi.

Masalan, tasviriy san'at fanida maqsad talabning kompozitsion tafakkurini rivojlantirish bo'lsa, oddiy test platformasidan foydalanish yetarli bo'lmasligi mumkin. Bunday vaziyatda vizual topshiriq, elektron portfolio va ijodiy ishni tahlil qilish vositalaridan foydalanish maqsadga muvofiqroqdir.

Oliy ta'limni raqamlashtirish zamonaviy ta'lim taraqqiyotining muhim yo'nalishlaridan biridir. Biroq uning samaradorligi texnologiyalarning soni bilan emas, balki ularning pedagogik maqsadga muvofiq qo'llanilishi bilan belgilanadi.

Raqamli texnologiyalar talabning mustaqil ta'limini tashkil etish, tezkor teskari aloqa yaratish, individual ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish va kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish uchun samarali vosita bo'la oladi.

Ayniqsa, bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlashda raqamli texnologiyalardan foydalanish ikki tomonlama natija beradi: talaba bir tomondan o'zining kasbiy va ijodiy kompetensiyasini rivojlantiradi, ikkinchi tomondan kelajakda o'quvchilarga raqamli ta'lim vositalari orqali tasviriy san'atni o'rgatishga tayyorlanadi. Shu sababli oliy ta'limda raqamlashtirishni texnik jarayon sifatida emas, ta'lim mazmuni, pedagogik metodika va kasbiy kompetensiyani rivojlantirishning yaxlit tizimi sifatida tashkil etish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Muzafarovna A. S. METHODS OF ORGANIZING THEORETICAL AND PRACTICAL TRAINING AND IMPROVING FORMS OF CAREER ADVICE //Web of Teachers: Inderscience Research. – 2024. – T. 2. – №. 5. – C. 48-50.

2. Muzafarova A. N. FORMS OF PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR VISUAL AND CREATIVE ACTIVITIES //Euro-Asia Conferences. – 2021. – C. 119-123.

3. Avliyakulova N. БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРНИ ТАСВИРИЙИЖОДИЙ ФАОЛИЯТГА ТАЙЁРЛАШНИНГ ПЕДАГОГИК

ШАРТ ШАРОИТЛАРИ //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 8. – №. 8.

4. Avliyakulova N. M. Tasviriyy san'at o'qitish metodikasi» fanidan topshiriqlarni nazorat qilish va baholash //BARQARORLIK VA YETAKCHI TADQIQOTLAR ONLAYN ILMIY JURNALI. – 2021. – Т. 1. – №. 5. – С. 270-276

5. Avliyakulova Nafisa Muzafarovna. METHODOLOGY FOR DEVELOPING PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE ARTS TEACHERS. AMERICAN JOURNAL OF EDUCATION AND LEARNING. 2025/3/18. C-533-537.

6. Muzafarova A. N. FORMS OF PREPARATION OF FUTURE TEACHERS FOR VISUAL AND CREATIVE ACTIVITIES //Euro-Asia Conferences. – 2021. – С. 119-123.

7. Muzafarovna A. N. THE ROLE OF ARTISTIC CREATIVITY IN THE PREPARATION OF FUTURE FINE ARTS TEACHERS FOR PEDAGOGICAL ACTIVITY //Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities. – 2022. – Т. 2. – №. 1.5 Pedagogical sciences.

8. Avliyakulova N. M. TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA DIDAKTIK PRINSIPLARDAN FOYDALANISH YO'LLARI //Academic research in educational sciences. – 2021. – Т. 2. – №. NUU Conference 1. – С. 179-181.

9. Avliyakulov M. M., Rafieva N. A., Shodieva S. B. Methods of organizing independent work of students //Journal of Positive School Psychology. – 2022. – С. 8721-8727.

10. Muzafarovna A. N., Zubrilin K. M. DISCLOSURE OF STUDENTS'KNOWLEDGE AND SKILLS ABOUT THE TYPES OF PAPER USED IN FINE ARTS LESSONS AND PREPARING FOR THEIR WORK //Multidisciplinary Journal of Science and Technology. – 2024. – Т. 4. – №. 4. – С. 337-340.